

Duro Basler

DVIJE PALEOLITSKE STANICE U DOLINI UKRINE

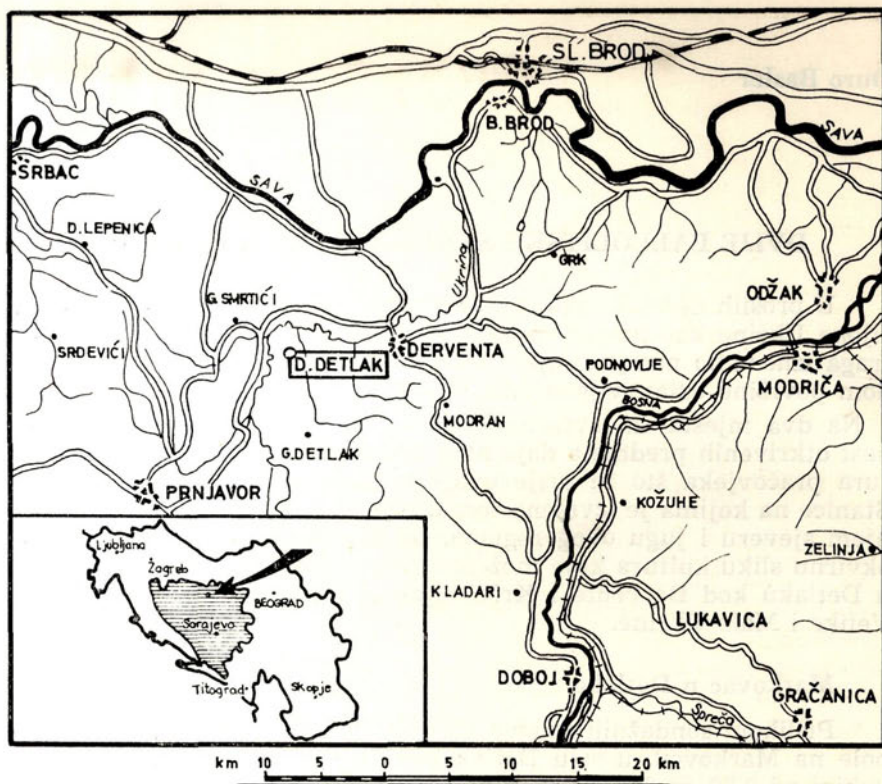
U prošlih desetak godina poklonjena je nešto veća pažnja dolini rijeke Ukrine kao mogućem paleolitskom regionu. Rezultat tih pretraga iznenadio nas je brojem lokaliteta na kojima je samo pregledom površine ustanovljeno oko 50 takvih nalazišta.

Na dva mjesta su izvršena pokusna ispitivanja, a broj i vrijednost otkrivenih predmeta daje nam naslutiti bogatstvo ostataka kultura pračovjeka što se krije ovdje u slojevima kvartarne ilovače. Stanice na kojima je izvršeno sondiranje nalaze se otprilike na krajnjem sjeveru i jugu ovog regiona, pa nam tim uvjerljivije pružaju okvirnu sliku kultura koje možemo ovdje očekivati. To su Markovac u Detlaku kod Dervente i Krčevnica, nešto sjevernije od sastava Velike i Male Ukrine.

Markovac u Detlaku

Prilikom sondažnih radova na ostacima srednjovjekovne nekropole na Markovcu, u selu Detlak kod Dervente, u sloju ilovače na dubini od 0,50 do 0,90 m otkriveni su tragovi paleolitske stanice. Na relativno malom prostoru od 4 m² ovdje je, mimo očekivanja, prikupljeno 9 kremenica koje su zbog svog oblika skrenule na sebe pažnju arheologa.¹ Sudeći po nalazima, možemo pretpostaviti da se ovdje krije bogato nalazište, a već i sa dosadašnjim primjerima mi smo u mogućnosti da u sjevernobosanskom paleolitskom regionu registriramo još jednu stanicu od koje, ukoliko bude izvedeno sistematsko iskopavanje, možemo očekivati nova saznanja o životu pračovjeka u južnim područjima panonske kotline.

Za ovaj prikaz odabrana su 4 karakteristična primjerka, dok ostalih 5 komada predstavljaju zapravo samo ostatke iz proizvodnje.

Katalog predmeta

- Br. 1 (tab. I, br. 1). Tipični disk od crvenog jaspisa. Jedna od ploha je sa sačuvanom okorinom, dok se na drugoj vide žlijebovi nastali grubim odbijanjem širokih pločica levallois tipa.
- Br. 2 (tab. I, br. 2). Izduženo rezalo sa retušama na lijevom sječivu. Po desnom rubu nalazi se nekoliko retuša nastalih upotrebom predmeta. Talon rezala je levaloaškog tipa, što naglašava srednjopaleolitski karakter ovog predmeta.
- Br. 3 (tab. I, br. 3). Široki orbitak levallois tipa, bez retuša. Talon je obraden sa nekoliko faceta. Srednji žlijeb pokazuje naročito naglašenu udubinu od talona prethodno izbijene pločice.
- Br. 4 (tab. I, br. 4). Strugalica ravnog tipa, izrađena na pločici koja je sa svih strana obijena.

*

* *

Po svojim oblicima nalazi sa Markovca odgovaraju kulturi najdonjih stratuma na Visokom Brdu u Lupljani i Londji u Makljenovcu. Na Kamenu kod ušća Usore također su otkrivene skupine tipova koji se mogu pribrojiti ovom krugu. Ovdje je, dakle, u pitanju musterijen, tipičan, no sa premalo primjeraka a da bi se moglo govoriti o nekim specifičnostima. Ta činjenica nas ne zbnjuje, jer sred-

nji paleolitik je ionako nesklon varijetetima koji bi se udaljavali od nekoliko osnovnih oblika.

Budući da su ovi predmeti pribavljeni u okvirima sasvim specifičnog iskopavanja, pri čemu se na njih nije ni računalo, za nas su izostali podaci o drugim važnim popratnim pojavama, a prije svega nam nisu poznate pojedinosti geološkog profila. On se, koliko to prema sumarnom opisu nalazišta možemo naslućivati, neće mnogo razlikovati od sličnih profila na drugim nalazištima u sjevernoj Bosni. Za nas su zato, da bismo razumjeli ovo nalazište, posebno zanimljivi lokaliteti na Visokom Brdu i Londi, gdje su fertilni horizonti paleolitskih stanica fiksirani u geološkom profilu. To je tzv. »sloj VI«, tj. sloj zbijene ilovaste gline oker boje, obogaćen konkrecijama ferohumata. Vremenski se on može datirati u mlađe faze prvog virmskog stadijala, što u apsolutnim ciframa znači približno vrijeme oko 35.000 godina prije nas.

U vrijeme kada je paleolitski čovjek bio prisutan na Markovcu, sjeverna Bosna se nalazila u fazi otopljavanja pod konac prvog virmskog stadijala. Okolinu Markovca činila je vlažna tundra sa niskim »hladnim« drvećem: brezom, johom i vrbom, uz mahovinu i divlju travu.

O životinjskom svijetu ovoga kraja u tom vremenu nemamo neposrednih podataka. Naime, u kvartarnim slojevima ilovače u sjevernoj Bosni nisu se sačuvali osteološki objekti, pa su tako naša paleolitska nalazišta lišena ove vrste dokumentacije. No, i pored toga, nama je moguće rekonstruirati životinjski svijet ovog vremena komparativnim putem prema ekološkim činiocima i istodobnim nalazima u susjednim regionima gdje se sačuvao drugi tip sedimenta.

Neriješen je i problem čovječje vrste, odnosno rase, kojoj bismo mogli pripisati paleolitske stanice u sjevernoj Bosni. Dosadašnja istraživanja su pokazala da je nosilac musterijena u Evropi bio neandertalski čovjek. Pitanje je, međutim, da li je moguće tako sigurno razgraničavati baštine neandertalskog čovjeka od zaostavštine čovjeka sapiens-vrste. Mi, naime, naslućujemo da postoji i prelazni period od srednjeg ka mlađem paleolitiku, u kojem se Homo sapiens služi alatima musteroidnog tipa. Ili, rečeno drugačije, može se dogoditi da nalazi predmeta sa izrazitim značajkama musterijena predstavljaju u određenom horizontu zapravo početnu fazu mlađepaleolitskog naseljavanja. U tom slučaju takvi predmeti predstavljaju osnovu mlađepaleolitskog kulturnog kontinuiteta.

Jedan od zadataka arheologije je upravo rješenje o antropološkoj pripadnosti nosilaca kulture koju zatičemo u najdonjim slojevima kvartarne ilovače u sjevernoj Bosni. Na Visokom Brdu u Lupljanici i na Londi u Makljenovcu izrazito musterijenski supstart fertilnog horizonta kontinuirano i bez ikakvih znakova preloma prelazi u isto tako izrazite oblike mlađeg paleolitika. Mi se zbog toga pitamo da li nam je i u tom slučaju dozvoljeno ovakvu skupinu nazvati musterijenom u najužem smislu riječi, ili je to samo arhaizirajući orinjasien. Sa izrazom musterijen mi povezujemo predstave određenih oblika, odvajajući pri tome asocijacije na zaostavštinu određene vrste ljudi.

Stojimo na stanovištu da čovjek sapiens-vrste nije potomak neandertalca, dakle nije rezultat njegove transformacije u nove oblike. Neandertalac i sapiens su dva odvojena, ali paralelna izdanka ljudskog stabla. Pri tome je neandertalac pravi stari prastanovnik Evrope, koji je, dijelom po biološkim zakonima, a dijelom zbog invazije sapiensa, odavde iščezao. Iz toga nam se, međutim, nameće pitanje nadgradnje i pretakanja kulture. Orinjasien predstavlja viši stupanj kulturnog razvoja time što nam pokazuje usavršeni sistem daljinskog lova, za razliku od musterijena čije je oružje bilo prikladno za lov iz blizine. Tu se, dakle, pitamo da li je *Homo sapiens* u starijim generacijama, prije ili u toku doseljenja u Evropu, preživljavao faze »sporog« lova, navalom na životinje iz neposredne blizine, ili je oduvijek prakticirao svoju daljinsku lovnu taktiku. Ukoliko nalazi sa musterijenskom kulturom iz sjeverne Bosne predstavljaju isključivu baštinu sapiens-čovjeka, onda nam se čini da njegove lovne vještine, a rječnikom paleolitske arheologije to bismo nazvali kulturom, ne premašuje vještine neandertalskog čovjeka u kasnoj fazi njegovog prebivanja u Evropi. Problem je, kao što vidimo, mnogo širih dimenzija, a da bismo sa markovačkim nalazištem mogli nešto više doprinijeti njegovom rasvjetljavanju. Možemo se jedino nadati da će veća iskopavanja na ovom mjestu jednoga dana otvoriti šire mogućnosti za sagledavanje mnogih problema vezanih za prisutnost pračovjeka u našim krajevima.

Krčevnica u Popovićima

Uvod

Nalazište je smješteno na uzvisini što se uzdiže kojih pedesetak metara udaljeno od lijeve obale rijeke nakon sastava Velike i Male Ukrine ispod Velike Gradine u Kulašima. Mjesto se posebno ne ističe, i — slično Luščiću — ono je više zatvoreno u usku kotlinu, pa tako izloženo relativno malim mogućnostima kontrole kretanja životinja u okolini.

Paleolitska stanica otkrivena je 1963. godine, kada je vlasnik zemljišta Vlado Pančić otvorio ovdje radionicu za proizvodnju opeke. To je bio signal da se na ovom mjestu, barem bliže površini zemlje, nalazi sloj ilovače kvartarnog porijekla. Domaćin je otkopavao zemlju vrlo neuredno i ograničavao se uglavnom na one mekše gornje slojeve. Kada bi kopanjem stigao do kompaktnijeg sloja, onda je obično obustavljao dalje vađenje zemlje na tom mjestu. Kremenice na koje je tada nailazio, on je odbacivao. Tako je ogoljena površina, a nukleji i artefakti paleolitske stanice porazbacani su uokolo kao nepotreban materijal.

Pokusnim iskopavanjem na dva mjesta, 1964. godine, dobiveni su osnovni podaci o ovom nalazištu. Sonde su bile informativnog karaktera. Bile su smještene tako da mogu pružiti najosnovnije podatke o karakteru nalazišta. Prva sonda, označena kao »Sonda I«, veličine 2 x 2 metra, usječena je na mjestu na kojem je vlasnik zemljišta već ranije uzimao zemlju za pravljenje opeke. Druga sonda, označena kao »Sonda II«, iste veličine kao i prva, smještena je 20 metara zapadno

od sonde br. I, na mjestu koje nije bilo prekopavano, a po konfiguraciji terena obećavalo je mogućnost nalaza.

Sonda I

Vlasnik je na ovom mjestu otkopao zemlju do oko 30 cm dubine, dakle onaj meki, uglavnom prašinsti horizont. Kada je ovdje već na 30 cm dubine naišao na malo tvrdi glinasti materijal, on je napustio dalje vađenje zemlje. Prilikom arheološkog skopavanja u horizontu otprilike 0,30 do 0,40 cm od prvobitne površine zemlje zatečena je već tvrda zemlja, dakle onaj kvalitet tla u kome do sada nismo navikli nailaziti na paleolitsku baštinu. Razlog tomu će biti izrazitije padinski karakter toga mjesta na kome se, dakle, mogao sačuvati kompaktniji materijal.

U ovom horizontu otkrivena su svega 2 kremenca, atipična, pa tako i bez naročite važnosti za nalazište.

Ovdje je, prema tome, već ranije bio iskopan cjelokupni sloj koji je nosio depozit kremenica. Zbog toga nam se nameće pitanje da li se sonda I ne nalazi možda na periferiji, pa čak i sasvim izvan područja paleolitskog staništa. Kao što ćemo vidjeti u sondi II, fertilni horizont na ovom nalazištu debeo je najmanje 30 cm, i zadiru u kompaktniji sloj, dok je on ovdje u sondi I vezan samo na prašinsti dio profila, dakle za horizont do dubine od 30 cm. Za ovu sondu ostaje, prema tome, pretpostavka da se ovo mjesto nalazilo izvan užeg areala paleolitske stanice.

Sonda II

Sonda se nalazi oko 8 m zapadno od ceste Dragolovci — Kremna, tojest Doboj — Prnjavor u širem smislu. Smještena je na nešto istaknutoj i zaravnanoj izbočini. Također je veličine 2 x 2 metra.

Profil sonde pokazuje slijedeću sliku:

- Sloj 1: 0,00—0,20 humozna mekota pretežno prašinstog sastava i svijetle oker boje
- Sloj 2: 0,20—0,30 prašinsti sloj svijetle oker boje
- Sloj 3: 0,30—0,75 sloj ilovače svijetle oker boje sa okomito položenim žilicama svjetlosive prašine
- Sloj 4: 0,75—x (iskopano do 0,90) nabijena glinasta ilovača svijetle oker boje sa tragovima soliflukcije.

Ovakav slijed slojeva u profilu govori nam da ovo mjesto pokazuje osobine koje su manje ili više karakteristične za kvartarne sedimente u sjevernoj Bosni. Mjesto je, kao što vidimo, bilo izloženo normalnom procesu sedimentacije u okvirima lokalnih prilika.

Samo nalazište je, na žalost, velikim dijelom uništeno vađenjem zemlje za izradu opeke, a osim toga je ovdje izrastao i veliki hrast čije su žile nesumnjivo narušile geološki profil,

Arheološki nalazi

Na prostoru što ga je 1963. g. prekopao vlasnik zemljišta prikupljen je izvjestan broj nukleja i kremenih alatki. Međutim, u sondi II dobiveno je sistematskim iskopavanjem ukupno 96 kremenica, od toga 37 komada sa karakterističnim tragovima obrade. Pregled nalaza pokazuje nam slijedeća tabela:

PROFIL	DUBINA	SLOJ		KARAKT. PRIMJERI	BEZ OSOBITIH ZNAKOVA	UKUPNO	PRIMJEDBE
		OZNAKA	KVALITET				
	0.00 - 0.10	I	HUMOZNA	4	3	7	
	0.10 - 0.20		MEKOTA	6	4	10	
	0.20 - 0.30	II	PRAŠINASTI SLOJ	3	8	11	
	0.30 - 0.40	III	ILOVAČA OKER BOJE SIVO MARMORIRANA	11	5	16	
0.40 - 0.50	9			24	33		
0.50 - 0.60	4			12	14		
0.60 - 0.70	-			3	3		
0.70 - 0.75	-			-	-		
	0.75 - 0.80	IV	TVRDA ILOVAČA	-	-	-	
	0.80 - 0.90			-	-	-	

Očito je da glavčina fertilnog horizonta otpada na okomito marmorirani sloj ilovače svijetle oker boje (naš sloj III), točnije: u raspon od minus 0,30 do minus 0,60 cm. Izvjestan broj kremenica zatečen je i u sloju prašine (II), pa i humozne mekote (I). Mi bismo lako mogli pomisliti da je to posljedica mehaničkog kretanja kremenica za vrijeme zamrzavanja i odmrzavanja tla u stadijalnim uvjetima, ali oblik alatke prikazane na tab. I br. 12, koja je nađena pri površini zemlje, upadljivo slični na predmete koji su otkriveni u adekvatnom sloju praporu slične prašine (»C«) na Crkvini u Makljenovcu. To je još jedan razlog više da se paleolitskoj stanici pripišu isključivo predmeti iz sloja III, tj. okomito marmorirane smeđe ilovače, a tek s izvjesnom rezervom možda i onaj koji ga neposredno pokriva.

U cjelini uzeto, sa 12 kremenica na 1 m² ovo nalazište može se ubrojiti u kategoriju bogatijih paleolitskih nalazišta u sjevernoj Bosni. Od toga broja oko 38% su predmeti karakterističnih oblika.

Već prvi sumarni pregled zaostavštine sa Krčevnice odaje nam mlađepaleolitski karakter ovog nalazišta.

Ovdje čine posebno karakterističnu skupinu odbici u obliku noževa. To su uske izdužene lamine i lamele sa vrlo rijetko sačuvanim tragovima retuša nastalih od upotrebe predmeta (tab. II, br. 5). Talon i bulbus su neznatno naglašeni, izuzev na dva primjerka (tab. II, br. 4 i 8) kod kojih se javlja izdužena udarna ploha u obliku »ptice u lijetu« (tzv. *chapeau de gendarme*). Ovaj ponešto arhaični element

nije osobito odlučujući za neko eventualno starije datiranje nalazišta. Široki odbici sa izduženim, često i retušama providenim talonima, javljaju se gotovo na svim mlađepaleolitskim nalazištima u sjevernoj Bosni.

Nešto izrazitiji je predmet prikazan na tab. II, br. 11. kojemu je na proksimalnoj strani uzdužno retuširana gornja površina u pravcu udarne plohe, a distalni kraj je prelomljen i postranim odbijanjem desne oštrice formiran na šilo. Lijevi kraj je konkavno odbijen na oblik ubadala. Još nekoliko noževa dotjerano je uzdužnom retušom na gornjoj površini u pravcu udarne plohe. To su primjeri prikazani na tab. II, br. 3, 4, 6 i 9. Na nekima je ostao djelomično sačuvan korteks (tab. II, br. 13).

Ostaje, dakle, jedino nožić, tab. II, br. 11, kao izrazito formiran predmet sa kojim je moguće stvoriti određenu sliku o kulturi nalazišta, pa i njegovim odnosima prema ostalim nalazištima u sjevernoj Bosni. Uzdužno retuširanje gornje površine u pravcu udarne plohe je vrlo karakteristična pojava u mlađem (gornjem) paleolitu sjeverne Bosne³). Manje je karakteristična pojava uglovnih ubadala (*Eckstichel*). Na Lušćiću su ubadala jedan od vodećih tipova lokalne industrije, no sasvim drugog oblika. Naime, oni su ondje gotovo odreda zasvedenog tipa (*Bogenstichel*).⁴)

Posebno je zanimljiv nalaz izvanredno velikog strgala, oblikovanog na distalnom rubu plosnatog odbitka (tab. II, br. 7). Veličina predmeta ovdje ne igra toliko odlučujuću ulogu kao što oblik. On se, istina, uklapa u granice mlađeg paleolitika, ali je daleko veći od dosad poznatih nalaza u sjevernoj Bosni. Radni rub je u obliku nešto spljoštenog luka, sa gustim nizom retuša koje gotovo okomito padaju na donju plohu. Talon (udarna ploha) kao da i ne postoji, jedino je jedan dio gornjeg lica alatke, neposredno pored udarne plohe, retuširan na oblike neke vrste mikrostrgala. Bulbus je prilično naglašen.

Zanimljivu komponentu nalaza sa Krčevnice predstavljaju brojna jezgra. Manji izbor oblika predočen je na tabli II. Ovdje su dominantna 3 karakteristična tipa:

- a) izduženi komadi sa plohom za odbijanje na jednom kraju — jezgro je oblikovano kao jednostrana blanja — (tab. III, br. 16 i 17);
- b) izduženi komadi sa plohom za odbijanje na oba kraja (tab. III, br. 14) i
- c) čunasta jezgra (tab. III, br. 15).

Ova vrsta objekata, koliko god obilno zastupljena u mlađem paleolitu sjeverne Bosne — pa, u izvjesnoj mjeri, čak i u neolitu — važna je za ocjenu nalazišta, možda više kao nadopuna izrađevinama što ih možemo smatrati alatkama. Ova jezgra pripadaju krugu orinjasiena (aurignaciena).

Poznato je da je postavljanje nešto sigurnije kronološke tabele nalazišta u dolinama Ukrine i Usore još uvijek otežano, jer većina njih sadrži jedan sloj, pa tako predstavlja u pravilu samo isječak iz slijeda kultura i njihovih varijanti na ovom području. Izuzetke čine nalazište Visoko Brdo u Lupljanici i Lonđa u Makljenovcu, ali su oba ova nalazišta upravo u proučavanju.

Sa svim ovim pojavama kultura nalazišta Krčevnica pokazuje nam se kao razvijeni mlađi paleolitik. U odnosima kakvi su nam poznati u sjevernoj Bosni, ovo nalazište — jednako kao i Luščić — pripada relativnoj »mlađoj« fazi, koja u evropskim razmjerama odgovara otprilike srednjem orinjasienu, možda njegovoj kasnoj fazi.

Izgleda kao da upravo na ovom nalazištu čini tešku prazninu pomanjkanje koštanog oruđa. Naime, nalazi sa Krčevnice u svojoj škrtosti izbora i jednostavnosti obrade u detaljima ostaju nam do izvjesne mjere nedorečeni, a razlog tomu je činjenica koja se osniva na pretpostavci da je u njenoj kulturi znatnu ulogu igralo koštano oruđe. Kako su, međutim, sve kosti, pa i koštane izradevine, u uvjetima koji su vladali u doba formiranja kvartarnih slojeva u sjevernoj Bosni uništeni, izgubljen je, bez sumnje, i jedan dio priručnog alata kojim bismo itekako bili u mogućnosti jasnije opredijeliti kulturnu pripadnost. Ne smijemo gubiti iz vida i vrlo maleni prostor na kome je vršeno istraživanje. Praksa je pokazala da se na pojedinim prostorima unutar jedne paleolitske stanice u sjevernoj Bosni može naići na sasvim osebuje oblike kojih u ostalim dijelovima iste stanice nema. Prema tome se kod parcijalnih iskopavanja često može dobiti sasvim specifična slika o kulturi nalazišta, a mogućnost krivih zaključaka je vrlo velika.

Krčevnica se potpuno uklapa u seriju nalazišta sjeverne Bosne. Prema položaju fertilnog horizonta u geološkom profilu⁵⁾ izgleda da bismo ovo nalazište morali datirati u relativno dosta kasno vrijeme, budući da je veći dio predmeta ležao u gornjem dijelu sloja okomito marmorizirane ilovače. Prema tome, sa današnjim našim saznanjima, Krčevnica bi mogla biti vremenski bliža nalazištu na Kadru kod Gornjeg Svilaja. Ovo je, dakako, samo pretpostavka, jer mi ne znamo u kojoj mjeri je erozija ovdje mogla poremetiti prvobitne slojeve. Mi se tu, dakle, možemo samo pozvati na slične profile susjednih nalazišta oko sastava Velike i Male Ukline, a to su, prije svih, Luščić i Mala Gradina u Kulašima⁶⁾.

Ukoliko su ove pretpostavke tačne, nalazi sa Krčevnice potvrdili bi nam dugi kontinuitet mlađepaleolitskog naseljavanja sjeverne Bosne. Iako bismo u ovom području zbog geografskog položaja mogli očekivati izrazitije infiltracije stranih kultura, nalazi nam govore upravo o protivnom: mlađepaleolitski stanovnici sjeverne Bosne izgleda kao da su dugo vremena živjeli mirno, neometani od skupina ljudi iz susjednih oblasti. Uzroci takvog stanja mogu biti različiti. Možda su životni uvjeti u ovom kraju bili optimalni, što je pospješavalo ekspanziju ovih žitelja, dakle i neke vrste odbojnu snagu protiv strane infiltracije. Identične kulture nalazimo daleko prema istoku. U jugoslavenskom i rumunjskom dijelu Banata, dakle u jugoistočnom panonskom rubnom području, ponavljaju se nalazi slični ovima iz sjeverne Bosne. Kao primjer služe nam nalazišta oko Vršca⁷⁾. Zbog toga se i ne bi moglo govoriti o nekoj usko regionalnoj izolaciji sjevernobosanskog područja, tim prije što su regioni sjeverno od Save zasad neistraženi. Istina je da su tereni sa ilovačom sjevernobosanskog tipa stegnuti na manji prostor, jer se već kod Đakova susrećemo sa panonskim stepskim praporom⁸⁾, dakle i klimatskim pogodnosti-

ma koje su se u virmsko ledeno doba donekle razlikovale od ovih koje su vladale u sjevernoj Bosni. Kao granična zona između panonske stepe prema sjeveru i šumovitih predjela prema jugu, ova oblast pružala je izvanredne mogućnosti životne egzistencije. Da ne govorimo o bogatim nalazima pogodnog kamena za izradu alatki, čime su obilovala korita rijeka u ovom području.

NAPOMENE:

1. Radove je izveo P. Vučković, kustos Zavičajnog muzeja u Doboju.
2. Đ. BASLER Glasnik Zem. muzeja NS XVIII, Sarajevo 1963, str. 11—12
3. Đ. BASLER, Paleolitsko nalazište Luščić u Kulašima, GZM NS XV—XVI, Sarajevo 1960—61, str. 34 i tab. IV
4. Đ. BASLER, *ibid.* str. 34 i tab. V
5. Vidi pregled profila GZM NS XVIII, Sarajevo 1963, str. 11—12
6. GZM NS XV—XVI, Sarajevo 1960—61, str. 27—38; Arheološki pregled 4 (1962), str. 8—10; isto 5 (1963), str. 9—10
7. S. BRODAR Paleolitik v Vršcu in njegovi okolici, Arheološki Vestnik VI/2, Ljubljana 1955, str. 181—203
8. K. BRUNNACKER — Đ. BASLER, Položaj sjeverobosanskog paleolitika u prirodnom ambijentu würmskog doba Jugoslavije, Clanci i građa VII, Tuzla 1967, str. 5—20

ZWEI FUNDORTE AUS DEM PALÄOLITHIKUM IM UKRINATAL

In den sechziger Jahren wurde das Tal der Ukrina in Bosnien, nach den Fundorten aus dem Paläolithikum besonders untersucht. Den Anlaß dazu gab die lehmige Hügellandschaft dieser Region, die sich in der letzten Zeit als besonders reichhaltig an altsteinzeitlichen Kulturresten erwies. Beim Durchforschen zweier Gelände wurden rund 50 Fundstellen entdeckt, die sich durch Oberflächenfunde kennbar machten.

Probegrabungen auf zwei durch landwirtschaftliche Tätigkeit bedrohten Stellen, ergaben im Hinblick auf die Kultur und zahlenmäßig ein reiches Material. Diese Fundorte sind: Markovac in Detlak bei Derventa, und Krčevnica in Popovići bei Prnjavor also an der Nord- und Südgrenze des erforschten Gebietes der erwähnten Lokalitäten.

Die erste der Fundstellen ergab ein typisches Moustérien die zweite ein ungenügend ausgeprägtes Jungpaläolithikum nahe dem spezifischen nordbosnischen Aurignacien. Die bisherigen Forschungsergebnisse erwiesen, das dieses Gebiet während der Würmeiszeit von den Urmenschen aufgesucht wurde und die Besiedlung bis zum Ausklang der Altsteinzeit andauerte. Hinsichtlich der Kultur gehören die Funde in die breite Region des pannonischen Randgebietes, folglich ist also eine Einstimmigkeit dieser Funde mit denen im rumänischen Banat sowie in der Slowakei zu verzeichnen. Knochenfunde wurden nicht vorgefunden.

Die Pollenanalytischen Untersuchungen haben die Würmeiszeitliche Landschaft im Ukrinatal als eine feuchte Tundra bestimmt.

POPOVIĆI - KRČEVNICA

(KAMPANJA 1964.)

m 0 10 20 30 m.
IZOHIPSE = 1 METAR

KREMNA

SONDA I

SONDA II

N A L A Z I Š T E

C E S T A

DRAGALOVCI

UKRINA

N

PREGLEDNA KARTA

